

بررسی رفتار اطلاع‌یابی سلامت کاربران کتابخانه‌های عمومی شهر اصفهان

نسیرین موسی‌رضائی^۱، حسن اشرفی ریزی^۲، لیلا شهرزادی^۳

مقاله پژوهشی

چکیده

مقدمه: بررسی رفتار اطلاع‌یابی سلامت کاربران می‌تواند به کتابداران در ارائه خدمات مناسب کمک مؤثر نماید و کتابخانه‌های عمومی را در گرفتن تصمیمات و برنامه‌ریزی‌های کارآمد یاری رساند. پژوهش حاضر با هدف تعیین رفتار اطلاع‌یابی سلامت کاربران کتابخانه‌های عمومی شهر اصفهان انجام شد.

روش بررسی: این مطالعه از نوع پیمایشی و جامعه آماری آن متشکل از ۶۶۵۷ کاربر کتابخانه‌های عمومی شهر اصفهان بود. حجم نمونه ۳۷۷ نفر برآورد گردید. نمونه‌گیری به روش طبقه‌ای تصادفی صورت گرفت و ابزار جمع‌آوری داده‌ها، پرسش‌نامه محقق ساخته بود. روایی پرسش‌نامه توسط متخصصان کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی تأیید گردید و پایایی آن با استفاده از ضریب Cronbach's alpha، ۰/۸۷ به دست آمد. داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی در نرم‌افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: توزیع فراوانی میزان جستجوی اطلاعات سلامت و مدت زمان صرف شده برای جستجوی آن در هر بار جستجوی کاربران نشان داد که بیشینه کاربران یک بار در ماه به جستجوی اطلاعات سلامت می‌پردازند و در هر بار جستجوی اطلاعات سلامت، ۱۵ تا ۳۰ دقیقه زمان صرف می‌کنند. همچنین، میانگین نمره مؤلفه‌های رفتار اطلاع‌یابی سلامت در کاربران نشان داد که بیشترین میانگین مربوط به هدفمندی جستجوی اطلاعات سلامت (۶۳/۱ از ۱۰۰) و کمترین میانگین نیز مربوط به تنوع منابع کسب اطلاعات سلامت (۴۵/۷ از ۱۰۰) بود.

نتیجه‌گیری: کاربران کتابخانه‌های عمومی زمان زیادی را صرف جستجوی اطلاعات سلامت نمی‌کنند. آن‌ها بر اساس اهداف و مسایل گوناگونی که با آن مواجه می‌شوند به جستجوی اطلاعات سلامت می‌پردازند و جستجوی هدفمندانه‌ای را انجام می‌دهند. همچنین، از منابع کمتری استفاده می‌نمایند و به استفاده از منابع اطلاعاتی متنوع و گوناگون جهت کسب اطلاعات سلامت مورد نیاز خود اهمیت چندانی نمی‌دهند.

واژه‌های کلیدی: رفتار اطلاع‌یابی؛ سلامت؛ کاربران؛ کتابخانه‌ها؛ ایران

پیام کلیدی: کاربران علاقه چندانی به کسب اطلاعات از روش‌های دیگر به جزء پزشکان ندارند و این جای تأمل و بررسی بیشتری دارد. نتایج پژوهش حاضر می‌تواند به کتابداران در اخذ تصمیمات و برنامه‌ریزی‌های مناسب جهت ارائه خدمات مؤثر به کاربران و جذب افراد به کتابخانه‌های عمومی کمک نماید. حساس کردن افراد نسبت به سلامت خود و خانواده و تشویق و تبیین نقش سایر کانال‌های دسترسی به اطلاعات می‌تواند زمینه جستجوی اطلاعات سلامت بیشتر از طرف کاربران باشد.

دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۵/۸

پذیرش مقاله: ۱۳۹۸/۶/۱۶

تاریخ انتشار: ۱۳۹۸/۷/۱۵

ارجاع: موسی‌رضائی نسیرین، اشرفی ریزی حسن، شهرزادی لیلا. بررسی رفتار اطلاع‌یابی سلامت کاربران کتابخانه‌های عمومی شهر اصفهان. مدیریت اطلاعات سلامت ۱۳۹۸؛ ۱۶ (۴): ۱۸۹-۱۸۴

و این رفتارها راه‌هایی است که افراد از طریق آن اطلاعاتی در مورد سلامت و ارتقای آن، بیماری و خطرات ناشی از آن به دست می‌آورند (۵).

مقدمه

امروزه افراد در عصر اطلاعات تلاش می‌کنند نقش فعال‌تری در مدیریت امور زندگی فردی و اجتماعی داشته باشند. یکی از جنبه‌های مهم مورد توجه در این زمینه، مدیریت سلامت می‌باشد که مستلزم داشتن آگاهی بیشتر در حوزه سلامت است و اغلب افراد را به جستجوی این نوع اطلاعات ترغیب می‌کند (۱). در دسترس نبودن اطلاعات مورد نیاز، عدم آرایه خدمات اطلاعاتی لازم، ناآگاهی آرایه دهندگان خدمات اطلاعات سلامت، نارضایتی از ویژگی پزشکان به علت صرف زمان کوتاه در معاینه و توجه بیش از اندازه به مراقبت سلامت، منجر به افزایش جستجوی اطلاعات سلامت شده است (۲، ۳). اطلاعات سلامت، اطلاعاتی در رابطه با موضوع سلامت است که افراد جهت استفاده خود یا دیگر اعضای خانواده‌شان به آن نیاز دارند (۴) و می‌تواند زمینه مهمی برای جستجوی اطلاعات سلامت باشد.

امروزه افراد برای مقابله با نیازهای اطلاعات سلامت برآورده نشده خود یا دیگران، دست به رفتارهایی تحت عنوان رفتار اطلاع‌یابی سلامت می‌زنند (۳، ۲)

مقاله حاصل پایان‌نامه کارشناسی ارشد به شماره ۳۹۶۷۲۳ می‌باشد که با حمایت دانشگاه علوم پزشکی اصفهان انجام شده است.

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد، کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، مرکز تحقیقات فن‌آوری اطلاعات در امور سلامت و گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران

۲- دانشیار، کتابداری و اطلاع‌رسانی، مرکز تحقیقات فن‌آوری اطلاعات در امور سلامت و گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران (نویسنده طرف مکاتبه)

Email: hassanashrafi@mng.mui.ac.ir

۳- مربی، کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، مرکز تحقیقات فن‌آوری اطلاعات در امور سلامت و گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران

احساس شد. بنابراین، هدف از انجام تحقیق حاضر، تعیین رفتار اطلاع‌یابی سلامت کاربران کتابخانه‌های عمومی شهر اصفهان بود تا از این رهگذر بتوان ضمن شناخت جنبه‌های مختلف رفتار اطلاع‌یابی سلامت کاربران، زمینه‌آراییه خدمات اطلاع‌یابی مناسب را برای آن‌ها فراهم نمود.

روش بررسی

این پژوهش از نوع کاربردی بود که به روش پیمایشی توصیفی انجام گرفت. جامعه آماری مطالعه را ۶۶۵۷ کاربر بالای ۱۸ سال کتابخانه‌های عمومی وابسته به اداره کل کتابخانه‌های عمومی شهر اصفهان (۱۲ کتابخانه) تشکیل داد. یک کتابخانه به دلیل جابه‌جایی ساختمان کتابخانه و تعطیلی در زمان انجام تحقیق، از جامعه آماری حذف و تعداد کل کاربران بیشتر از ۱۸ سال ۱۱ کتابخانه دیگر شامل «ابن‌مسکویه، توحید، خانه اصفهان، حجت، شهید بهشتی، رهنان، علامه نائینی، ولی‌عصر (عج)، صائب، شهید مفتاح و ارشاد» محاسبه گردید. علاوه بر ویژگی‌های مذکور، معیارهای ورود به مطالعه شامل تمایل کاربران برای مشارکت در طرح و حداقل یک بار پرداختن به جستجوی اطلاعات سلامت طی یک سال گذشته توسط کاربران بود. عدم تمایل به شرکت در مطالعه و عدم تکمیل یا نقص در تکمیل پرسش‌نامه نیز به عنوان معیارهای خروج در نظر گرفته شد. حجم نمونه با استفاده از فرمول Yamane، ۳۷۷ نفر به دست آمد. روش نمونه‌گیری کتابخانه‌ها، طبقه‌ای تصادفی بود؛ به گونه‌ای که هر منطقه جغرافیایی شهر اصفهان (شمال، جنوب، شرق، غرب و مرکز) به عنوان یک طبقه در نظر گرفته شد و از هر منطقه، یک کتابخانه به صورت تصادفی انتخاب گردید. در نهایت، ۵ کتابخانه از ۵ منطقه شهر اصفهان به طور تصادفی انتخاب شد. دو منطقه (شرق و جنوب) دارای یک کتابخانه بودند که همان کتابخانه‌ها انتخاب شدند و سهم هر کتابخانه، متناسب با تعداد کاربران هر کتابخانه به دست آمد. کتابخانه‌های منتخب و تعداد نمونه‌های هر کدام از آن‌ها شامل کتابخانه ابن‌مسکویه (۱۴۵ نفر) از مرکز شهر اصفهان، کتابخانه توحید (۶۴ نفر) از جنوب شهر اصفهان، کتابخانه خانه اصفهان (۲۶ نفر) از شمال شهر اصفهان، کتابخانه شهید بهشتی (۴۰ نفر) از شرق شهر اصفهان و کتابخانه صائب (۱۰۲ نفر) از غرب شهر اصفهان بود.

ابزار جمع‌آوری اطلاعات، پرسش‌نامه محقق ساخته رفتار اطلاع‌یابی سلامت و مبنای آن، پرسش‌نامه پژوهش‌های دیگر (۱۸-۱۶، ۱۳، ۶، ۴) بود. پرسش‌نامه از ۸ بعد شامل «نیاز به اطلاعات سلامت (سؤالات ۱ تا ۳)، نوع جستجوی اطلاعات سلامت (سؤالات ۴ و ۵)، منبع کسب اطلاعات سلامت (سؤالات ۶ و ۷)، زمان مراجعه به منابع کسب اطلاعات سلامت (سؤالات ۸ تا ۱۱)، هدف جستجوی اطلاعات سلامت (سؤال ۱۲)، ارزیابی دلایل مراجعه به کتابخانه (سؤال ۱۳)، موانع کسب اطلاعات سلامت (سؤال ۱۴) و اعتبار منابع اطلاعات سلامت (سؤال ۱۵)» و ۱۵ سؤال تشکیل شد. مقیاس اندازه‌گیری سؤالات ۱ تا ۱۴ بر اساس طیف لیکرت از ۴ تا صفر و سؤال ۱۵ بر اساس طیف لیکرت از ۳ تا صفر بود. نمره‌گذاری سؤالات ۱ تا ۱۳، ۳، ۱۳ و ۱۴ از خیلی زیاد (امتیاز ۴) تا خیلی کم (امتیاز صفر)، سؤالات ۴ تا ۱۲ از همیشه (امتیاز ۴) تا هرگز (امتیاز صفر) و سؤال ۱۵ از بسیار مفید و دقیق (امتیاز ۳) تا غیر قابل استفاده (امتیاز صفر) بود. روایی پرسش‌نامه رفتار اطلاع‌یابی سلامت توسط ۴ نفر از متخصصان کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی به صورت محتوایی تأیید گردید و

افراد برای کسب اطلاعات سلامت، از منابع و کانال‌های مختلفی استفاده می‌کنند که یکی از معتبرترین آن‌ها کتابخانه‌های عمومی است. کتابخانه‌های عمومی مکان‌هایی هستند که افراد جامعه از طریق آن به طور گسترده‌ای به اطلاعاتی دسترسی دارند که آن‌ها را در حل مشکلات توانمند می‌سازد. این کتابخانه‌ها به دلیل داشتن محیط آرام و آرایه خدمات رایگان و در دسترس، یکی از منابع مهم جهت کسب اطلاعات به ویژه اطلاعات سلامت به شمار می‌آیند (۶). شواهد حاکی از آن است که کتابخانه‌های عمومی از جمله مکان‌های مهمی هستند که افراد برای کسب اطلاعات سلامت به آن مراجعه می‌کنند و کاربران آن را جمعیت متنوعی از اقسام مختلف جامعه تشکیل می‌دهد (۸، ۷، ۵). به عبارت دیگر، کتابخانه‌های عمومی یکی از مهم‌ترین مؤسسات آموزشی هستند که دانش و منابع اطلاع‌یابی را در تمامی حوزه‌های دانش بشری از جمله سلامت و برای تمامی اقسام جامعه متناسب با نیازهایشان فراهم می‌آورند (۹).

علاوه بر این، صحت و سقم اطلاعات سلامت که در دسترس عموم مردم قرار دارد، همیشه مورد توجه بوده است و اغلب افراد در مواجهه با اطلاعات سلامت، دانش کافی جهت ارزیابی اعتبار و کیفیت مطالب سلامت را ندارند (۱۰، ۷). با توجه به این که ارزیابی اطلاعات سلامت کار مشکلی است و این اطلاعات را نمی‌توان از هر منبعی کسب کرد، کتابخانه‌های عمومی می‌توانند اطلاعات معتبر و موثق سلامت را در اختیار کاربران قرار دهند (۱۱).

نتایج پژوهش Grand و Ntlotlang نشان داد که اعضای جامعه کتابخانه‌های عمومی را به عنوان منابع بالقوه برای استفاده در پاسخ به مسایل سلامت در نظر می‌گیرند و کتابخانه‌های عمومی منبع مهمی برای کسب اطلاعات سلامت هستند (۶). همچنین، Harris و همکاران بیان کردند که افراد جامعه برای یافتن منابع اطلاعات سلامت در جهت دریافت حمایت در برخورد با مشکلات و نگرانی‌های مداوم مرتبط با سلامت، از کتابخانه‌های عمومی استفاده می‌کنند (۱۲). اخوتی و همکاران در مطالعه خود گزارش نمودند که برخی اعضای کتابخانه اعتقاد داشتند کتابخانه نقش بسزایی در حوزه سلامت ایفا می‌کند (۱۳). نتایج تحقیق ریاحی نشان داد که اطلاعات مربوط به دستیابی به زندگی سالم و بیماری‌های عفونی غیر واگیر، مهم‌ترین نیازهای اطلاع‌یابی مراجعان به کتابخانه می‌باشد و اغلب افراد نیاز به دریافت اطلاعات در طول روز را زیاد و پزشکان و تلویزیون را به ترتیب مهم‌ترین مجاری کسب اطلاعات سلامت عنوان کردند (۹).

از طرف دیگر، توجه و اهتمام به امر دستیابی آسان کاربران به منابع اطلاع‌یابی و آشنایی با رفتارهای اطلاع‌یابی مناسب، یکی از مهم‌ترین و اساسی‌ترین وظایف کتابخانه‌های عمومی محسوب می‌شود (۱۴) و کتابخانه‌هایی موفق هستند که بتوانند نیازهای کاربران را بشناسند و در جهت رفع آن گام بردارند (۱۵). در عین حال، با توجه به رشد فضای مجازی و مطالب غیر معتبر در حوزه‌های مختلف و تمایل افراد به جستجوی اطلاعات سلامت در این محیط، حضور فعال کتابخانه‌های عمومی در تأمین اطلاعات سلامت باکیفیت برای کاربران دو چندان می‌شود. با توجه به نقش تأثیرگذار کتابخانه‌های عمومی در تأمین و تسهیل اطلاعات مورد نیاز کاربران و به منظور کمک به برنامه‌ریزان و کتابداران کتابخانه‌های عمومی در اخذ تصمیمات و برنامه‌ریزی مناسب جهت آرایه هرچه بهتر خدمات و راهنمایی‌های مؤثرتر و با توجه به محدود بودن تعداد پژوهش‌های انجام گرفته در رابطه با رفتار اطلاع‌یابی سلامت کاربران کتابخانه‌های عمومی به خصوص در شهر اصفهان، ضرورت انجام این مطالعه

جدول ۲ توزیع فراوانی میزان جستجوی اطلاعات سلامت و مدت زمان صرف شده برای آن در هر بار جستجوی کاربران کتابخانه‌های عمومی شهر اصفهان را نشان می‌دهد. یافته‌ها نشان داد که بیشینه کاربران (۳۳/۶ درصد) یک بار در ماه و کمینه کاربران (۱۰/۱ درصد) بیشتر از چهار بار در هفته به جستجوی اطلاعات سلامت می‌پردازند. بیشینه کاربران (۳۷/۴ درصد) ۱۵ تا ۳۰ دقیقه و کمینه کاربران (۴/۵ درصد) ۴۵ تا ۶۰ دقیقه زمان صرف جستجوی اطلاعات سلامت در هر بار جستجو می‌کنند.

جدول ۲: میزان جستجوی اطلاعات سلامت و مدت زمان صرف شده برای آن در هر بار جستجوی کاربران مورد بررسی در کتابخانه‌های عمومی شهر اصفهان

متغیر	مدت زمان	تعداد (درصد)
میزان جستجوی اطلاعات سلامت	کمتر از ۱ بار در ماه	۸۹ (۲۳/۶)
	۱ بار در ماه	۱۲۷ (۳۳/۶)
	۱ بار در هفته	۷۹ (۲۱)
	۲ تا ۴ بار در هفته	۴۴ (۱۱/۷)
	بیشتر از ۴ بار در هفته	۳۸ (۱۰/۱)
مدت زمان صرف شده برای جستجوی اطلاعات سلامت در هر بار جستجو	کمتر از ۱۵ دقیقه	۱۲۸ (۳۴)
	۱۵ تا ۳۰ دقیقه	۱۴۱ (۳۷/۴)
	۳۰ تا ۴۵ دقیقه	۶۵ (۱۷/۲)
	۴۵ تا ۶۰ دقیقه	۱۷ (۴/۵)
	بیشتر از ۱ ساعت	۲۶ (۶/۹)

میانگین نمره مؤلفه‌های رفتار اطلاع‌یابی سلامت در کاربران کتابخانه‌های عمومی شهر اصفهان در جدول ۳ ارایه شده است. بدین ترتیب، بیشترین میانگین مربوط به هدفمندی جستجوی اطلاعات سلامت (۶۳/۱) و کمترین میانگین مربوط به تنوع منابع کسب اطلاعات سلامت (۴۵/۷) بود.

بحث

نتایج در رابطه با میزان جستجوی اطلاعات سلامت و مدت زمان صرف شده برای جستجوی اطلاعات سلامت در هر بار جستجوی کاربران نشان داد که بیشتر کاربران یک بار در ماه به جستجوی اطلاعات سلامت می‌پردازند و در هر بار جستجو کمتر از یک ساعت زمان صرف جستجوی اطلاعات سلامت می‌کنند. در پژوهش Lagoe و Atkin بیشتر افراد طی شش ماه اخیر به جستجوی اطلاعات سلامت پرداخته بودند (۱۹).

در تبیین یافته‌های مرتبط با میزان و مدت زمان کم صرف شده برای جستجوی اطلاعات سلامت در مطالعه حاضر، به نظر می‌رسد به دلیل این که بخشی از کاربران کتابخانه‌های عمومی را دانشجویان و دانش‌آموزان تشکیل می‌دهند و این افراد بیشتر وقت خود را صرف دروس خود می‌کنند و دغدغه‌های دیگری دارند، زمان کمتری برای جستجوی اطلاعات سلامت دارند.

پایایی آن با استفاده از Cronbach's alpha، ۰/۸۷ به دست آمد. به منظور سنجش پایایی پرسش‌نامه، ۳۸ نفر از کاربران کتابخانه‌های عمومی طی یک مطالعه آزمایشی، بر اساس معیارهای ورود و به صورت تصادفی انتخاب شدند و پرسش‌نامه رفتار اطلاع‌یابی سلامت را در حضور پژوهشگر تکمیل کردند. روش جمع‌آوری اطلاعات، مراجعه حضوری به هر یک از کتابخانه‌های عمومی و زمان جمع‌آوری اطلاعات از دی سال ۱۳۹۶ تا فروردین سال ۱۳۹۷ بود. نمونه‌ها بر اساس معیارهای ورود به پژوهش انتخاب شدند. پس از توضیح هدف تحقیق، پرسش‌نامه در میان شرکت‌کنندگان توزیع گردید؛ ضمن این که پرسش‌نامه در اختیار افرادی قرار گرفت که رضایت کامل جهت شرکت در مطالعه را داشتند. به شرکت‌کنندگان گفته شد که هر زمان تمایل داشتند می‌توانند از مطالعه خارج شوند. همچنین، به افراد این اطمینان داده شد که کلیه اطلاعات آن‌ها به صورت محرمانه باقی می‌ماند و نتایج پژوهش به صورت کلی و بدون ذکر نام منتشر می‌شود. داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی از جمله فراوانی، درصد و میانگین در نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۰ (version 20, IBM Corporation, Armonk, NY) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

تمامی کاربران مورد بررسی (۳۷۷ نفر) به پرسش‌نامه پاسخ دادند (۱۰۰ درصد). ویژگی‌های جمعیت‌شناختی شرکت‌کنندگان در جدول ۱ آمده است. بر اساس یافته‌های به دست آمده، سطح تحصیلات بیشتر افراد مورد بررسی (۳۵/۳ درصد) دیپلم بود و فقط ۱/۳ درصد مدرک دکتری حرفه‌ای داشتند.

جدول ۱: ویژگی‌های جمعیت‌شناختی کاربران مورد بررسی در کتابخانه‌های عمومی شهر اصفهان

متغیر	تعداد (درصد)
جنسیت	مرد (۳۰/۸)
	زن (۶۹/۲)
وضعیت تأهل	مجرد (۵۲)
	متأهل (۴۸)
سطح تحصیلات	زیر دیپلم (۴)
	دیپلم (۳۵/۳)
شغل	کارردانی (۶/۶)
	کارشناس (۳۲/۴)
	کارشناس ارشد (۱۸)
	دکتری حرفه‌ای (۱/۳)
	دکتری تخصصی (۲/۴)
	خانه‌دار (۲۲)
	دانش‌آموز (۹/۳)
دیپلم	دانشجو (۲۵/۲)
	کارمند (۱۸/۶)
	کارگر (۲/۷)
	بیکار (۹/۵)
	سایر (۱۲/۷)

جدول ۳: میانگین نمره مؤلفه‌های رفتار اطلاع‌یابی سلامت در کاربران مورد بررسی در کتابخانه‌های عمومی شهر اصفهان (نمره از ۱۰۰)

مؤلفه‌های رفتار اطلاع‌یابی سلامت	میانگین از ۱۰۰	انحراف معیار	حداقل	حداکثر
نیاز به اطلاعات سلامت	۶۰/۴	۱۶/۱	۲۰	۱۰۰
نوع جستجوی اطلاعات سلامت	۶۲	۱۹/۱	۱۲	۱۰۰
تنوع منابع کسب اطلاعات سلامت	۴۵/۷	۱۱/۵	۱۵	۹۲
زمان مراجعه به منابع کسب اطلاعات سلامت	۵۸/۳	۱۷/۲	۱۲	۱۰۰
هدفمندی جستجوی اطلاعات سلامت	۶۳/۱	۱۹/۵	۳	۱۰۰
ارزیابی دلایل مراجعه به کتابخانه	۴۸/۷	۲۴/۵	۰	۱۰۰
موانع کسب اطلاعات سلامت	۵۸/۲	۱۸/۴	۰	۱۰۰
اعتبار منابع اطلاعات سلامت	۴۸	۱۲/۷	۱۵	۱۰۰

اطلاعات سلامت درباره گستره وسیعی از موضوعات سلامت مانند ورزش، رژیم و تغذیه، داروها، سلامت جنسی و... علاقمند هستند (۲۰) و با توجه به این که استفاده از اطلاعات سلامت به شدت بر یک شیوه زندگی سالم، تشخیص زود هنگام بیماری، کنترل و مدیریت علائم و بیماری، روند مشارکت و ارتباط بین پزشک و بیمار، مراقبت از زندگی و سلامت و تصمیم‌گیری‌های آگاهانه تأثیر می‌گذارد (۲۱)، افراد به هدفمند بودن جستجوی اطلاعات سلامت توجه بسیاری می‌کنند. همچنین، در تبیین یافته‌های مرتبط با کم بودن میانگین نمره مؤلفه تنوع منابع کسب اطلاعات سلامت می‌توان گفت شاید دلیل این امر بر اساس مطالعات اخوتی و همکاران (۱۳) و سبزواری و همکاران (۲۲)، عدم آشنایی و آگاهی ناکافی افراد نسبت به وجود این منابع اطلاعاتی و نحوه استفاده از آن‌ها، مشکلات زبانی در سطح بین‌المللی، محدودیت سواد اطلاعاتی و سواد سلامت باشد. همچنین، شاید گسترش روزافزون و سهولت استفاده از اینترنت از دلایل این امر باشد؛ چرا که به نظر می‌رسد افراد با مراجعه به اینترنت و دسترسی سریع به اطلاعات مورد نیازشان، کمتر به سمت استفاده از منابع اطلاعاتی دیگر می‌روند (هرچند ممکن است برخی اطلاعات در اینترنت اعتبار لازم را نداشته باشند). در ضمن، شاید به دلیل این که برخی افراد به مراجعه به پزشکان در کسب اطلاعات مورد نیاز خود اکتفا می‌کنند، نیازی به تکمیل اطلاعات خود از سایر منابع معتبر احساس نمی‌کنند.

تحقیق حاضر با مشکلاتی مانند اندک بودن منابع مرتبط با موضوع مواجه بود، اما محدودیت‌هایی که مانع انجام پژوهش شود، وجود نداشت.

نتیجه‌گیری

بر اساس نتایج مطالعه حاضر، می‌توان گفت که کاربران کتابخانه‌های عمومی زمان زیادی را صرف جستجوی اطلاعات سلامت نمی‌کنند و این امر می‌تواند دلایل متعددی داشته باشد. شاید جستجوی اطلاعات سلامت برای این افراد چندان در اولویت نیست که این خود نیاز به انجام تحقیق مستقلی دارد. همچنین، می‌توان چنین بیان کرد که کاربران بر اساس اهداف و مشکلات اساسی سلامتی که با آن مواجه می‌شوند اغلب دست به جستجوی اطلاعات سلامت می‌زنند و جستجوی هدفمندانه‌ای را انجام می‌دهند. در عین حال، در رفع نیازهای اطلاعات سلامت خود از منابع کمتری استفاده می‌کنند (ارجحیت آن‌ها استفاده از مشاوره پزشک می‌باشد) و به استفاده از منابع اطلاعاتی متنوع و گوناگون جهت کسب اطلاعات سلامت مورد نیاز خود اهمیت چندانی نمی‌دهند.

بخش دیگری از کاربران نیز که افراد خانه‌دار هستند، ممکن است به دلیل مشغله‌های کاری، زمان کافی را برای وقت گذاشتن جهت کسب اطلاعات سلامت نداشته باشند یا به دریافت اطلاعات سلامت از طریق منابعی مانند تلویزیون، رادیو و یا شبکه‌های اجتماعی اکتفا کنند و کمتر به طور اختصاصی به جستجوی اطلاعات سلامت بپردازند. بر اساس گفته‌های کاربران مورد بررسی، بیشتر افراد در صورت احساس نیاز به اطلاعات سلامت، نیاز خود را با مراجعه به پزشک برطرف می‌کنند و این امر باعث می‌شود زمان کمتری برای جستجوی اختصاصی اطلاعات سلامت صرف نمایند. در واقع، شاید به دلیل در اولویت قرار گرفتن مراجعه به پزشک توسط افراد، هنوز استفاده از راه‌های دیگر از جمله کتابخانه‌های عمومی نهادینه‌سازی نشده است.

یافته‌ها در رابطه با میانگین نمره مؤلفه‌های رفتار اطلاع‌یابی سلامت در کاربران نشان داد که بیشترین میزان به مؤلفه «هدفمندی جستجوی اطلاعات سلامت» و کمترین میزان نیز به مؤلفه «تنوع منابع کسب اطلاعات سلامت» اختصاص داشت. با توجه به یافته‌های تحقیق حاضر، می‌توان نتیجه‌گیری کرد که از بین مؤلفه‌های رفتار اطلاع‌یابی سلامت، افراد به هدفمند بودن جستجو بیشتر اهمیت می‌دهند و برای رفع نیاز و اطلاعات سلامت خود از منابع چندان متنوعی استفاده نمی‌کنند. این نتایج با یافته‌های پژوهش‌های اخوتی و همکاران (۱۳)، ریاحی (۹) و زارع گاوگانی و همکاران (۴) همخوانی داشت. اخوتی و همکاران به این نتیجه رسیدند که بیشترین منبع مورد استفاده کاربران برای جستجو و کسب اطلاعات سلامت (۹۳/۴ درصد)، اینترنت است (۱۳). نتایج مطالعه ریاحی نشان داد که پزشکان و متخصصان با ۹۴/۸ درصد استفاده، بیشترین نقش را در بین سایر منابع داشته‌اند (۹). این یافته‌ها نشان دهنده عدم استفاده از منابع متنوع در بین کاربران می‌باشد و در واقع، نشان می‌دهد که کاربران بیشتر به استفاده از یک نوع منبع رایج و در دسترس اکتفا می‌نمایند و به منابع متنوعی رجوع نمی‌کنند. همچنین، میانگین نمره تمامی زمینه‌های جستجوی مورد سؤال در تحقیقات زارع گاوگانی و همکاران (۴) و اخوتی و همکاران (۱۳)، تا حدودی مشابه و به نسبت بالا بوده است و با پژوهش حاضر در خصوص توجه به اهداف جستجو و انجام جستجوی هدفمندانه همسو می‌باشد؛ چرا که در بررسی حاضر نیز میانگین نمره تمامی زمینه‌های جستجو بالا گزارش گردید.

در تبیین یافته‌های مرتبط با زیاد بودن میانگین نمره مؤلفه هدفمندی جستجوی اطلاعات سلامت، می‌توان گفت به دلیل این که افراد به یافتن

تشکر و قدردانی

بدین وسیله از دست‌اندرکاران (مدیران و کتابداران) کتابخانه‌های وابسته به اداره کل نهاد کتابخانه‌های عمومی شهر اصفهان و همچنین، کاربران کتابخانه‌های مذکور به جهت همکاری در انجام این مطالعه تشکر و قدردانی به عمل می‌آید.

تضاد منافع

در انجام پژوهش حاضر، نویسندگان هیچ‌گونه تضاد منافی نداشته‌اند.

پیشنهادها

کتابخانه‌های عمومی می‌توانند جهت جبران خلأ موجود، با فراهم‌آوری منابع اطلاعات سلامت روزآمد، متنوع، آسان فهم و متناسب با نیاز کاربران خود چه از لحاظ محتوا و چه از لحاظ نوع محمل اطلاعاتی، تحولی در ارائه خدمات اطلاع‌رسانی سلامت خود ایجاد کنند و با برگزاری دوره‌های مختلف در جهت آگاه‌سازی افراد نسبت به لزوم توجه به سلامت خود و خانواده‌شان، زمینه‌ساز توجه بیشتر افراد به جستجوی اطلاعات سلامت و بهبود سطح سلامت جامعه شوند.

References

1. Bigdeli Z, Hayati Z, Heidari G, Jowkar T. Place of internet in health information seeking behavior: Case of young Internet users in Shiraz. *Human Info Interact* 2016; 3(1): 67-78. [In Persian].
2. Latifi M, Barahmand N, Fahimnia F. Post-mastectomy barriers for information seeking in women with breast cancer. *Health Inf Manage* 2017; 13(5): 326-32. [In Persian].
3. Yi YJ. Consumer health information behavior in public libraries: A mixed methods study [PhD Thesis]. Tallahassee, FL: Florida State University; 2012.
4. Zare Gavvani V, Gheysari E, Asghari Jafar Abadi M. A study on the information seeking behavior of members of Qazvin Public Libraries on Health Related Topics. *Research on Information Science and Public Libraries* 2014; 20(1): 93-112. [In Persian].
5. Zarea Gavvani V, Qeisari E, Jafarabadi M. Health Information Seeking Behavior (HISB): A study of a developing country. *Library Philosophy and Practice (e-journal)* 2013; 2013: 902.
6. Ntlotlang T, Grand B. The role of libraries in the dissemination of health information in Botswana. *Library Review* 2016; 65(4-5): 320-49.
7. Joulahi L, Babalhavaeji F, Hariri N. Health promotion by setting up medical and health information services in public libraries: A qualitative approach. *Rehabilitation Medicine* 2016; 5(2): 9-19. [In Persian].
8. Luo L, Park VT. Preparing public librarians for consumer health information service: A nationwide study. *Library and Information Science Research* 2013; 35(4): 310-7.
9. Riahi A. A Study of health information needs and health information seeking among users of Mazandaran Public Libraries during 2015-16: A short report. *J Rafsanjan Univ Med Sci* 2017; 16(7): 683-90. [In Persian].
10. Flaherty MG. Consumer health information provision in rural public libraries: A comparison of two library systems. *The Library Quarterly* 2013; 83(2): 155-65.
11. Bigdeli Z, Azimi MH, Zare F. Investigating the factors affecting the health information seeking on the web by women employed in Khuzestan Water and Power Organization. *Library and Information Science* 2012; 15(1): 165-84. [In Persian].
12. Harris R, Henwood F, Marshall A, Burdett S. "I'm not sure if that's what their job is": Consumer health information and emerging "health work" roles in the public library. *Reference and User Services Quarterly* 2010; 49(3): 239-52.
13. Okhovati M, Sharifpoor E, Hamzeh Zadeh M, Shahsavari M, Soltan shahi M. The role of public libraries on Kerman health information seeking behavior. *Journal of Health and Biomedical Informatics* 2016; 3(1): 48-56. [In Persian].
14. Bagheri M, Zamani BE, Abdollahi SM. Effectiveness of information counseling courses on information seeking behavior of public library users: A case study. *Research on Information Science and Public Libraries* 2013; 18(4): 385-400. [In Persian].
15. Zare A, Godeyni Y, Riahi A. Study of factors effecting the use of public libraries (Case study of user of Kermanshah Public Libraries). *Information Systems and Services* 2015; 4(3-4): 51-62. [In Persian].
16. Davarpanah MR, Aazami M. Information need and information seeking behavior among nurses: Review of the previous studies. *Research on Information Science and Public Libraries* 2011; 17(3): 427-53. [In Persian].
17. Muse K, McManus F, Leung C, Meghreblian B, Williams JM. Cyberchondriasis: Fact or fiction? A preliminary examination of the relationship between health anxiety and searching for health information on the Internet. *J Anxiety Disord* 2012; 26(1): 189-96.
18. Zamani M, Soleymani MR, Afshar M, Shahrzadi L, Zadeh AH. Information-seeking behavior of cardiovascular disease patients in Isfahan University of Medical Sciences hospitals. *J Educ Health Promot* 2014; 3: 83.
19. Lagoe C, Atkin D. Health anxiety in the digital age: An exploration of psychological determinants of online health information seeking. *Comput Hum Behav* 2015; 52: 484-91.
20. Gray NJ, Klein JD, Noyce PR, Sesselberg TS, Cantrill JA. Health information-seeking behaviour in adolescence: The place of the internet. *Soc Sci Med* 2005; 60(7): 1467-78.
21. Jung M. Determinants of health information-seeking behavior: implications for post-treatment cancer patients. *Asian Pac J Cancer Prev* 2014; 15(16): 6499-504.
22. Sabzevari S, Nikbakht Nasrabadi A, Negahban Bonabi T. Sources of women's health information: A qualitative study. *J Qual Res Health Sci* 2015; 3(4): 349-62. [In Persian].

Health Information Seeking Behavior among the Users of Public Libraries in Isfahan City, Iran

Nasrin Musarezai¹, [Hasan Ashrafi-Rizi](#)², Leila Shahrzadi³

Original Article

Abstract

Introduction: Investigating the health information seeking behavior of users can help librarians to provide appropriate services, and help public libraries to make effective decisions and plans. Therefore, the purpose of this study was to determine the health information seeking behavior of among the users of public libraries in Isfahan City, Iran.

Methods: In this research with survey method, the statistical population included 6657 users of public libraries in Isfahan City, and the sample size was calculated as 377. The sampling was performed using stratified random sampling method. Data collection tools included a researcher-made Health Information Seeking Behavior questionnaire. The validity of questionnaire was verified by experts in the field of medical library and information science, and its reliability was calculated by Cronbach's alpha as 0.87. The data were analyzed using descriptive statistics via SPSS software.

Results: Frequency distribution of health information searches and time spent on searching for health information in each search showed that most of the users searched for health information once a month, and each time they spent 15-30 minutes for health information searches. Moreover, the mean score of components of health information seeking behavior among users showed that the highest mean related to the purposefulness of health information search (63.1 out of 100) and the lowest was of the diversity of health information sources (45.71 out of 100).

Conclusion: Public library users do not spend much time on searching for health information. They search for health information based on the various goals and issues they are facing and conduct targeted searches. Moreover, they do not care much about the resources of health information they need.

Keywords: Information Seeking Behavior; Health; Users; Libraries, Iran

Received: 30 July, 2019

Accepted: 07 Sep., 2019

Published: 07 Oct., 2019

Citation: Musarezai N, Ashrafi-Rizi H, Shahrzadi L. **Health Information Seeking Behavior among the Users of Public Libraries in Isfahan City, Iran.** *Health Inf Manage* 2019; 16(4): 184-9

Article resulted from MSc thesis No. 396723 funded by Isfahan University of Medical Sciences.

1- MSc Student, Medical Library and Information Science, Health Information Technology Research Center AND Department of Medical Library and Information Science, School of Management and Medical Information, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran (Corresponding Author) Email: hassanashrafi@mng.mui.ac.ir

2- Associate Professor, Library and Information Science, Health Information Technology Research Center AND Department of Medical Library and Information Science, School of Management and Medical Information, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran

3- Lecturer, Medical Library and Information Science, Health Information Technology Research Center AND Department of Medical Library and Information Science, School of Management and Medical Information, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran